

Ինչպէս աստղ մը անամպ երկինքի մէջ օրօրուած՝
 835 Կը սիրէ ակեաց վրայ իր պատկերին զընկել ցոլն:
 Անոր շուրջն ալ չէր լըսուեր ո՛չ հառաչանք, եւ ո՛չ ողբ...
 Ու այսպէս մեռաւ ան, թէ այս մեռնիլ էր երբեք:

Ե. Ե. Դ.

Վ Ե Ր Ջ

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն

ԹԵՂՈՂՈՍԻ ՎԱՆՔԸ, ԱՆՈՐ ՀԱՅԱԶԳԻ ՎԱ-
 ՆԱՀԱՅՐԸ, ԵՒ ԻՐԱԿԵՐՏ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

1. — Թեղոցոսի վանքին տեղագրու-
 րիւնը.

Ինչպէս ակնարկած ենք մեր նախըն-
 թաց յօդուածին մէջ, Մար-Սարայի մեր ու-
 ղեւորութեան առթիւ, հանդիպեցանք նաեւ
 Արքա Թէոդոսի վանքը, որ Մար-Սարայէն
 դէպ Արեւմուտք, վեց քիլոմետր, իսկ Բեթ-
 ղեհէմէն նոյն չափ հեռի կը գտնուի դէպի
 Արեւելք: Մար-Սարայի զանգուրէն 10-20
 վայրկեան յետոյ, ուղևորը կարող կ'ըլլայ
 տեսնել Թէոդոսի վանքը, շինուած արդա-
 րեւ սարահարթի մը վրայ, հիւանալի դիր-
 քով մը եւ ակնապարտօր տեսարաններով:
 Վանքին սարահարթէն՝ աչաց առջեւ, գե-
 ղեցկօրէն կը պարզուի Մեռեալ Ծովը: Եթէ
 Մար-Սարան հաստահիմն շէնքերու խոր
 վիրապի մը դիրքն ունի, ընդհակառակն
 Թէոդոսի վանքը գեղապարզ ծաղկաբուրի
 մը հմայքը կ'ընծայէ: Վանքին չուր-
 ջը գտնուած ընդարձակ բացատտանը եւ
 այլ տեղադրական գեղեցկութիւններ ճշ-
 դօրէն կ'արդարացնեն բոցակիզեալ խոր-
 հրդաւոր խնկամանի մը սիրուն զրոյցը,
 որուն համաձայն, Արքա Թէոդոս ընտրած
 է իր շինելիք վանքին տեղը, իրաւի խու-
 կով ու մօմով փնտռուած վայր մը: Դժ-
 ուարին վերելքներէն պարտադրած ուղևո-
 րին համար, ան յարմարագոյն վանքն է,
 ուր կրնայ գտնել հանգիստ եւ կազդոյր:
 Վանքին այժմու շէնքերը արժէք մը չեն
 ներկայացնէր, թէեւ յայտնի է որ բազմա-
 թիւ ուխտաւորներ եւ վանականներ պա-

րունակող շէնքերուն հիմեր գեռ կ'երե-
 ւան: Վանքին արտաքին զոնէն դուրս,
 դէպի Բեթղեհէմ տանող ճանապարհի մուտ-
 քը ունի գեղեցիկ ծառուղի մը եւ սակա-
 ռաթիւ պարտէշներ զարդարանքն են այս
 վանքին, պատերազմէն յառաջ նորոգու-
 թիւն մը սկսուած է, բայց կէս մնացած,
 եւ այժմ ալ աւելի մեծ նորոգութեան մը
 պէտքը զգալի է, մանաւանդ սա պատճա-
 րաւ որ պատերազմի ընթացքին այս վան-
 քը պատնէշ եղած է Պաղեստինը զրուող
 անգղիական յաղթապան ըմանակին՝ որուն
 մէկ ջոկատը հոս ապաստանած՝ կոխ մը-
 դած է ընդդէմ թրքական զինուորներուն՝
 որ իրենց սմբաձգութիւններով աւերներ
 պատճառած են վանքին: Արդէն ոչինչ մը-
 նացած վանքին վաղնջական շէնքերէն,
 բացի Մոզեւո Քարայրէն եւ Մայր Եկեղեցիէն,
 որուն գմբէթը դարեւ յառաջ քանդուած
 էր, բայց հնարեալ պատերը կը մնան. իբր
 նմոյշ գեղեցիկ ճարտարապետութեան մը:
 Ինչպէս տեսանք միայն 3-4 վանականներ
 կային, եւ կը զբաղէին վանքին տնկարե-
 ւոր նորոգութիւններով, վերջնոց ծախքը
 կը հոգացուէր վանքին պարտէշներուն եւ
 արտերուն արդիւնքով, պակասը կ'ստա-
 նային երուսողէմի Յունաց պատրիարքա-
 րանէն: Այս վանքին կրճատեալ արարե-
 լէն անունն է Տէյր Տօլի, կը կոչուի նաեւ՝
 Տէյր Իպն Ապիյս:

2. — Թեղոցոսի վանքին պատմու-
 րիւնը.

Այս վանքը հիմնած է Արքայ Թէոդոս
 Կապադովկիացին, Մար-Սարայի հայրենա-
 կիցը. ան ծնած է 423ին: Բեթրայի եպիս-
 կոպոս Թէոդօր, անոր աշակերտը, իր ու-
 սուցչին ներքողին մէջ, կը յիշատակէ թէ

Թէոդոս ծնած է կապադովկիոյ Մոզարիոս զուգրին մէջ, որ անծանօթ զիւր մը ըլլալով՝ Թէոդոսի շնորհիւ հանրածանօթ եղած է։ Ան 451ին եկած է Երուսաղէմ. ժամանակ մը վերջ ընդհանուր վարկէ կարգուած է Գաբիւղայի վանքին, (տե՛ս ՍԻՈՆ 1927, Թ. 4. էջ 109-112), 460ին եկած հաստատուած է Մոզերու Այր կոչուած տեղը, եւ հո՛ն 476ին հիմնած է վանք մը ընդարձակ հաստատութիւններով. այնպէս որ մինչև չորս հարիւր վանականներ ապաստան գրւած են հո՛ն, նոյն իսկ Թէոդոսի ժամանակ, վանքը աւելի ընդարձակ շէնքերով և ճոխութիւններով պայծառացած էր, հիմնադիրը աւելցուցած էր նաև զանազան արհեստանոցներ՝ ուր վանականք կը դրաղէին իրենց արհեստներով, և աղքատանոցներ՝ ուրիշ կը կերակրուէին չքաւորք և պանդուխտք։ Թէոդոսի օրով, վանքը քաղաքի մը երեսոյնն առած էր. ան բոլոր հաստատութեանց հոգին դարձած էր, և որ նշանաւոր հանդիսացաւ նաև իր առաքինական առատաձեռնութեամբն։ 513-518ի Պաղեստինեան սովին, Թէոդոս ահասարակաց զանձանակն՝ եղած էր, ինչպէս կը գրէ Մետափրաստ, իր կենսագիրը, ան ժողովրդական դէմք մը եղած էր իր դարուն, լաւագոյն յարաբերութիւններ կը մշակէր Մար Սարայի, և այլոց հետ. 529 Յունուար 11ին վախճանեցաւ, գրեթէ հարիւր տարեկան, ժողովրդական բացառիկ յուզարկաւորութեամբ իր մարմինը ամփոփուեցաւ Մոզերու Քաղաքին մէջ։ Իր հիմնարկութեան տարեկարծի յիշատակը սովորութիւն դարձաւ տօնել Մայիս 6ին և Դեկտ. 2ին, համաձայն Երուսաղէմի ծիսարանին։

Արեւելցի դէմք մըն էր Թէոդոս, եւ ան իր վանքին մէջ մասնաւոր օէր ցոյց կուտար Արեւելքէն եկող բոլոր իր հայրենակիցներուն։ Իր ժամանակակից կենսագիրը՝ Սկիւթուպոլսեցին կը յիշէ թէ Թէոդոս իր վանքին մէջ հիմնած էր արեւելեան վանականաց համար ուրոյն եկեղեցիներ՝ ուր իրենց լեզուաւ կը կատարէին սաղմոսերգութիւն և պատարագ։ Այս վանականաց մէջ մեծ թիւ մը կը կազմէին Հայերը, որ ունէին իրենց յատուկ եկեղեցին, (այս մասին տե՛ս ՍԻՈՆ վերը էջ նոյն)։ Բայց այս առթիւ պէտք է յիշել թէ Ս. Տեղեաց մէջ արեւելեան վանականաց յա-

տուի այդ կանոնական սովորութիւնը կը յիշատակուի նոյն իսկ Հերոնիմոսի (331-420) օրով, վերջնոյս 57րդ նամակին մէջ, ուր կը կարդանք հետեւեալը. օհնչ պիտի ըսենք Հայաստանի, Պարսկաստանի, Հնդկաստանի, Եթովպիոյ, Պոնտոսի և Կապադովկիոյ վանականներով ճոխացեալ երկիրներու մասին. ասոնք կը հաւասարին նշխարատար, Խորին Ասորաց, Միջագետքի բոլոր այն միայնակեաց խումբերուն որ Արեւելքէն գրկուած են, և անոնք են որ մեզ կ'ընծայեն ամէն առաքինութեանց տեսակները. լեզուն տարբեր է. բայց բարեպաշտութիւնը նոյնն է. որքան ազգեր կան աշխարհի մէջ, գրեթէ նոյնքան խումբեր՝ որ կը ստորոսնեն յերուսաղիմ։ Այս քաղաքին մէջ այնքան ազօթքի տեղեր կան որ մէկ օր չի բաւեր անոնց այցելութիւն տալու համար. (տե՛ս F. Lagrange, Letters choisies de S. Jérôme, էջ 160)։ Հերոնիմոսի այս չքնաղ առդերը կարելի է կարեւոր յիշատակարան մը նկատել հայկական ծիսարանի կազմութեան և Ս. Գրոց, զոնէ Սաղմոսաց, հայ թարգմանութեան նախնականութեան, Երգ դարէն յառաջ. մի և նոյն ժամանակ անհերքելի ապացոյց մը թէ Թէոդոսի վանքին և Ս. Տեղեաց մէջ հայ լեզուաւ սաղմոսերգութեան և պաշտամունքի թոյլտուութիւնը շարունակութիւնն էր նախնական տարիներու կանոնական սովորութեանց։

Միջանկեալ այս կէտը փակելով՝ շարունակենք Թէոդոսի վանքին պատմական մասը։ Նոյն վանքը, 614ին, Պարսից արշաւանաց ժամանակ, շէնք կարծեր որ զերծ մնացած ըլլայ աւերութենէ. նոյն ատեն, վանքին վանահայրն էր Մոսեոսոս, որ Երուսաղէմի աթոռին տեղապահ կարգուեցաւ և անոր վիճակեցաւ կործանուած եկեղեցիները վերաշինել, Բնական էր որ Մոսեոսոս ամենէն աւելի պիտի անդրադառնար իր վանքին վերանորոգութեան։ 808ին, Commemoratorium de Casis Dei խորագրով գրուած յիշատակարան մը կը վկայէ թէ այս թուականին, Թէոդոսի վանքին մէջ կ'աղբէին 70 վանականներ. կը նկարագրէ Սարակինոսաց գործած աւերները. իսկ 809 և 813 ին, Թէոփանէս պատմիչին համաձայն, նոյն վանքը ամբողջովին աւերակ դարձած էր, կրօնաւորներէն ոմանք փախած են Կիպ-

րոս, այլք Կ. Պոլիս, ուր Միքայէլ Կայսրն լաւ ընդունելութիւն մը բրած է անոնց։ Այս թուականէն յետոյ մասամբ մը կը նորոգուի վանքը և կը սկսի կրօնաւորական կեանքը։ այնպէս որ մինչև ժ.Պ դար այցելող Յոյն և Լատին ուղեգիրներ ան դարձեալ աւերեալ վիճակ մը ունեցած է (տե՛ս Revue de l'Orient Chrétien. 1900 էջ 286-89)։ Այս կործանումներուն մէջ անձնաս կը մնայ միայն Մոզեռա Քարայրը, որ եկեղեցիի վերածուած է, յատակը մոզայիք, պատերուն մէջ ազուցուած են Արքայ Թէոդոսի և ուրիշներու տապանաքարերը, առանց արձանադրութեան, ինչպէս մենք ալ տեսանք, հոն թաղուած են նաև ուրիշ բարեպաշտ կանանց հետ Թէոդոսի մայրը և Մոր-Սարայի մայրը։

3. — Թէոդոսի վանքին վանահայր հայազգի Սոփրոնիոս.

Մոզեռա Քարայրին մեր այցելութեան առթիւ վանականք ցոյց տուին մեզ Թէոդոսի յաջորդ վանահայր հայազգի Սոփրոնիոսի գերեզմանը, որուն տապանաքարը, Թէոդոսի գերեզմանին մօտ, ազուցուած էր քարայրին հարուային պատին։ Մեր ուխտը կատարելէն Սոփրոնիոսի տապանին, որուն վրայ դժբախտաբար չգտանք ունեւորձանագրութիւն։ Բայց հետաքրքրուեցանք զխնայաւ ինքնութիւնը այս վաստակաւոր հայ վանականին, որուն կենսագրութիւնը Գերմանացի Hoffmann Usener յատուջարանով մը հրատարակած է, 1890 ին. Լայրցիկ, Թէոդորի և Սկիւթուպոլսեյ-ւոյն յունարէն բնագրերով։ Ահա նոյն կենսագրութեան կարեւոր մասը կը գնենք հոս, թարգմանութեամբ Ամեն. Տ. Գուրեան Արքայան Պատրիարք Հօր. «Արքայ Թէոդոսի վանքին իբրև առաջնորդ յաջորդեց Սոփրոնիոս, որ վանական բարեկարգութեանց մէջ յայտնի հռչակ ունէր. Սոփրոնիոս հայ էր ազգաւ. Աերաստիոյ մեաւրազութեան ենթարկուած Զովմերի կոչուած գիւղէն։ Դեռ երիտասարդ՝ թողով իր հայրենիքը՝ երուսաղէմ եկաւ, և բազմաթիւ հայերու հանդիպելով, և իւրաքանչիւրին վանքն ուսումնասիրելով և այդ տաղանթութիւնը կրելով իր անձին վրայ՝ եկաւ և երանելի Թէոդոսի վանքը

մտնելով՝ վանական սքեմն հաղաւ, և վանականորէն կրթութիւնով և վանական առաքինութիւններէ շրջապատուած՝ իր վարքին հիմը բրաւ խոնարհութիւնը և հեղութիւնը։ Առաքինաւոր ճշմութեան բոլոր փորձերէն անցնելով՝ շատ ու զանազան սպասարկութիւններ կատարեց այդ վանքին մէջ, և յայտնապէս հրահանգուած բլլաւով վանքին մէջ երկրորդ եղաւ 15 տարիներ, և ըստ այսմ հաւանութեամբ մեծ արքային Թէոդոսի՝ անոր վախճանումէն յետոյ ստանձնեց վանքին տառօնորդութիւնը։ Երանելի Սոփրոնիոս հօրեղորորդի մը ունէր Մամաս անունով։ Այս Մամասը երիտասարդութեան մէջ՝ արկածի մը հետեանքով, ներքինացուած էր բժիշկներու ձեռամբ։ Բիւզանդիոն երթալով Անաստաս թագաւորին սենեկապանն եղաւ, և հեազհետէ յառաջգիւմելով հրամանատար պաշտօնին ալ բարձրացաւ։ Ասիկա շատ ծոխ ու առատ նուէրներ բրաւ վանքին։ Այդ նուէրներուն չնորհիւ՝ սուրբ Սոփրոնիոս քառապատիկ ընդարձակութեամբ լայնցուց վանքը, երանելի Թէոդոսի նընջումէն վերջը։ Ի հիմանէ լինեց նոյն վանքին մէջ եկեղեցի մը յանուն ամենօրհնեալ Սուրբ Աստուածածնի և միշտ կուսին Մարիամու։ Բայց ինչ հարկ որ ամեն ինչ թուեմ մի առ մի։ Սոփրոնիոսի աշխատանքներն ու բարեկարգութիւններն մեծապէս փայլեցան երանելի արքա Թէոդոսի վանքին մէջ. վասն զի ոչ միայն տարուէ տարի աւելցուած շէնքերով և եկամուտներով հարստացուց զայն, այլ և անոր մէջ եռապատիկ բազմացուց վանականներութիւնը. և համառօտ խօսելով՝ 14 տարի և 2 ամիս բարեօք կառավարելէ յետոյ այդ վանքը, ուրախ սրտով մեռաւ 543ին, մարտ ամսու 21ին։

Երբ մօտ էր վախճանելու՝ ըսաւ իր մօտը կեցող ու լացող աշակերտին. «մի՛ ցաւիր որդեակս, եթէ երբեք համարձակութիւն գտնեմ, եթէներորդ օրը կ'առնեմ քեզ, որպէս զի ինձի հետ ըլլաս հանգրտեան տեղւոյն մէջ»։ ինչ որ պատահեցաւ. վասն զի եթէներորդ օրը մեռաւ աշակերտը, ու ամէնքը վերահասու եղան Սոփրոնիոսի համարձակութեանը Աստուծոյ մօտ» (Տե՛ս բնագիրը 111-113)։ Այս տղերքը ինքնին պիւրճախօս են ճանչցնելու

համար հայազգի Սոփրոնիոսի իր սրբակեաց կեանքին, զործունելութեան և Թէոգոսի վանքին վերաբերութեամբ կատարուած շինարար աշխատանքին մէջ:

4. — Հայազգի Սոփրոնիոսի խրաւիքս Մայր Եկեղեցին.

Մենք տեսնք արդէն թէ Ժերգ զարուն կործանուած էին Թէոգոսի վանքին եկեղեցիները և ուրիշ հաստատութիւնները. աւերակի կոյտ մը զարձամ էր ան և վերջին ժամանակները միայն սշտցաւ միաբաններ ձեռնարկած են կործանումէ ազատ մնացած Ս. Աստուածածնի Մայր Եկեղեցւոյ չորս պատերն և եկեղեցին իր ամբողջութեամբ կառուցուածքի հին ոճովը վերաշինել, բայց զորքը երեւի վերայ մնացած է նրաթական պատճառներով:

Այս կիսակառուց եկեղեցին անտարակոյս հայազգի Սոփրոնիոսի շինել տրուածն է, զոր կը յիշատակէ իր կենսազիրը: Սոյն եկեղեցւոյն ճարտարապետական յօրինուածքէն յայտնի է թէ հայու ձեռքով շինուած է, ճարտարապետը հայ մըն է, ի՞նչպէս. — արդէն վերի թարգմանուած հատումէն տեսնք. պատմականօրէն յայտնի է հայազգի Սոփրոնիոսի յաջորդութիւնը՝ Թէոգոսի վանքին վանահայրութեան, և անոր առատաձեռնութեամբ նոյն Մայր եկեղեցւոյն շինութիւնը. Սոփրոնիոսի նման Հայաստանցի մը պիտի փափաքէր որ իր ձեռակերպը ըլլար հայեցի, հայաշէն. ուստի այն ճարտարապետական ոճը՝ զոր տեսած էր իր հայրենիքին՝ Սերաստիոյ մէջ, պիտի մշտնջենաւորէր իր վանքին մէջ: Անշուշտ այս բացատրութիւնը շատ համոզիչ պիտի չթուէր, եթէ աւելի զօրաւորագոյն փաստ մը կամ զիտական ապացոյց մը ի ձեռին չունենայինք. այդ փաստը կը հայթայթէ մեզ Աւստրիացի գիտնական մը՝ J. Strzygowski; Ան 1901-ին երուսաղէմ եկած, այցելած է մեր վանքը. տեսակցած է հանգուցեալ Վեհապետեան Գարութիւն Պատրիարքին հետ. տեսած է Ս. Յակոբայ վանքին ձեռագրաց Մատենադարանը և հիացում յայտնած է վանքին և անոր հնութեանց մասին. յիշեալ գիտնականը անտարակոյս այցելած է նաև Թէոգոսի վանքը և ուսումնասիրութեան

համար գրի առած է նոյն վանքին յատակազիծը, զոր զետեղած կը տեսնենք «Հայկական Ծարտարապետութեան» վերաբերեալ իր մէկ գերմաներէն հոյակապ ուսումնասիրութեան մէջ (էջ 502), զոր հրատարակած է 1918-ին, ծանօթ հայ ճարտարապետ Թորոս Թորամանեանի գործակցութեամբ: J. Strzygowski իր նոյն գրքին մէջ (էջ 502-4) մեզ կը լուսարանէ թէ Թէոգոսի կիսակործան եկեղեցին հայ ճարտարապետի ձեռքով շինուած է, և ունի հայկական մասնաւոր ոճ մը: Հետեւեալն է անոր լուսարանութեանց իմաստը. եզրպտական, Ասորական, Միջագետաց և Արեւմտեան ճարտարապետութեան մէջ եկեղեցիին գմբէթը կը զետեղեն շէնքին ո՛չ թէ «մէջտեղը» այլ կամ արեւելեան կողմը, կողակին և կատին մօտերը, և կամ արեւմտեան կողմը՝ շէնքին անդամատակին վրայ. իսկ հայ ճարտարապետը՝ եկեղեցւոյ հիմնարկութեան չսկսած, լրջօրէն կը մտածէ գմբէթին շինութեան վրայ. այդ պարագան, անոր համար օրէնք մը, էական սկզբունք մըն է, որպէսզի «գմբէթը շէնքին մէջտեղը» ըլլայ (Der kuppel du Mitte). զարձեալ, հայ վարպետին համար, գմբէթը շէնքին ջիղն է. Թէոգոսի վանքին Ս. Կուսի Մայր Եկեղեցւոյն գմբէթը ճիշդ «մէջտեղն» է, նրման Հայաստանի եկեղեցիներուն, ուստի նոյն եկեղեցին շինել տուողին հայազգի ըլլալը, և հայ ճարտարապետութեան օրէնքին համաձայն, եկեղեցւոյ գմբէթը ճշգորէն «մէջտեղը» ըլլալը նկատի առնելով J. Strzygowski կը հաքցնէ թէ շէնք հակիր ընդունել թէ նոյն եկեղեցին շինողները Հայեր էին. եկեղեցին հայաշէն էր: Յիշեալ գիտունին յատակազիծը բազմաթիւ մեր Մայր Մաշտոցի եկեղեցեաց «հիմնարկութեան» յատակազծին հետ, ըստ ամենայնի իրաւունք կուտանք յարգելի գիտնականին լուսարանութեանց և զիտական ճշտումներուն, մեր ախարարով թէ Թէոգոսի վանքին եկեղեցին շինող ճարտարապետը հայ մըն է և ճշգորէն հայաշէն:

Մենք գրեցինք այս տողերը, որքան քրիստոնէական այս հին հաստատութիւնը ծանօթացնելու տենչով, նոյնքան և աւելի Հայ պատմագրութեան սեփական ծիրանին հագցնելու Մեծին Սերաստիոյ՝ զա-

առնենքն միայն՝ հայագրի Սոփրոնիոսի՝
 որ իր կազմակերպիչ ոգւովն և հանճարով
 վրէժն յաջողած է ոչ միայն մեծ ծառայու-
 թիւն մատուցանել պատկանած վանքին և
 նրա ազգէմի Անապատին, այլ նաև իր

հայրենի երկին հողեր կեանք և զեղար-
 ուեստի զեղեցկութիւններն շքեղօրէն պայ-
 ծառայեն մինչև Պաղեստինի խորը, ի պան-
 ծացումն այն ցեղին որմէ սերած էր ինքը:

ՄԿՐՏԻԶ ԵՊՍ. ԱՂԱԽՆՈՒՆԻ

ՄԱՆԴԱԿՈՒՆԻ ԶԱՌԵՐՈՒՆ ՄԷԿ ՆՈՐ ՁԵՌԱԳԻՐԸ

Շաբ. ՍԻՈՆ ԹԻԱ 1. 1912

Տպագիրք

Ձեռագիրք

» — »	34	զի ոգորմութիւն . . .	զի ա՛յս ոգորմութիւն
» — »	38	գանցուցանել զմեծատամբն	անցանել զմեծատամբն
» 77 »	6-24	(Գլխէն ի վեր ի վեր ի վեր)	Դէր Գլխէն ի վեր
» 78 »	2	ապա եթէ տրամիջիք և հայ- հայիցէք —	ապա եթէ տրամիջէք և հայհայիցէք, է՛ւրեւնէ . . . և իրբն չար ինչ զազա- տութիւնդ համարիցիք
» — »	7-8	որպէս Սողոմոնեցիք, որք . . . և անդ տանջելոց ևն	որոց ի դէպ ևն Սողոմոնեցիցն(!) պա- տիժքն . . . և անդ ակն ունին տանջանաց
» — »		որոց մի՛ լիցի ձառ Թ	որ քա՛ւ և մի լիցի ձառ Թ
» 79 »	5	յարգարութենէ	յառաքինութենէ
» — »	8	վարիւք	վարութ
» — »	10	առողջացուցանել	ողջացուցանել
» — »	16	յաղագս փրկութեան	յաղագս բազմաց փրկութեան (հմտ. Տպ. էջ 81 տ. 4)
» — »	25	ցանկի հօտիդ տեսանէք	ցանկ ի հատի տեսանեմք
» — »	27	զհետ զայլոց ընթացեալ	զհետ զայլոց ընթացեալ լինին հաւատք
» 80 »	6	զայլապատեալ	տարապատեալ (բառաւորաւ չափն այ- բառ)
» — »	10-11	յահեղ հովուապետէն	յահէ անեղ հով[ու]ապետին
» — »	19	զապաւառ տօնից (Մաղ. Բ 3)	զապաւառ պատուանդանից (.)
» — »	30-33	յիշեա և զփոյթս Պաղես- և Պետրոսի . . . որք հրով . . .	(այդ արդէն չափն Դէր Գլխէն ի վեր) որք հրով . . .
» 81 »	10	ուսցին և մերքն բարեաց գործոց վերակացու լինել	ուսցին և մերքն բարի գործովք վե- րակացու լինել
» — »	24	աստուածածանութեամբն	աստուածածանութեամբն (ինչեւ առնէ արդէն չափն)
» 82 »	12	ի լուցելոյ ճրագէ լուսաւորին	ի լուցելոյ ճրագէ լուցանին
» — »	34	մթերք մեղաց մեծից	մթերք մեղանոց
» — »	11	սիրնկոնք	. . . ունքն (բառաւորաւ չափն էլ չառնէ)
» — »	13	հմայք զիւական (հմտ. էջ 85 տ. 8-9)	հմայք զիւթականք
» — »	18	ի տեսիւս հրապարակին	ի տեսս հրապարակին
» — »	22	չուայտութեամբ զեղխեալսն	զաւշկտութեամբն զեղխութիւն և որ-